

ART

Francesc Domingo, el pintor obrer, reviu a la Vila Casas

L'artista va organitzar una gran exposició d'art català a París el 1937 boicotejada per l'Estat

ANTONI RIBAS TUR
 BARCELONA

El pintor Francesc Domingo (Barcelona, 1893 - São Paulo, 1974) va ser un dels artistes catalans que, arran de l'esclat de la Guerra Civil, van posar el seu ofici al servei de la causa republicana. Com a secretari del Sindicat d'Artistes, Pintors i Escultors de Catalunya UGT, Domingo va endegar amb el comissari de Propaganda de la Generalitat, Jaume Miravittles, una exposició d'art modern català a París prevista per a finals del 1936 semblant a la d'art francès que s'havia pogut veure el 1917 per donar suport a una França en guerra.

L'objectiu principal de Domingo i Miravittles era transmetre al món que Catalunya era un país que tenia cura del seu art i el seu patrimoni, per contrarestar la propaganda franquista, que treia suc de la destrucció de patrimoni religiós, i també volien difondre un relat unitari de l'art català. Però aquesta mostra no es va arribar a celebrar: les vicissituds del projecte, en el qual van estar involucrats grans noms com Pablo Picasso i el crític d'art Carl Einstein, és una de les principals troballes que es poden descobrir a la gran exposició dels *Espais Volart* de la Fundació Vila Casas a Barcelona, titulada *Francesc Domingo. De Sant Just a São Paulo*, coincidint amb el cinquantenari de la mort de Domingo. "Picasso va prometre una col·lecció d'obres seves, perquè se sentia un català més, i volia ajudar la República -revela la historiadora i comissària de la mostra, Natàlia Barenys-. Einstein era conegut perquè havia posat l'escultura negra com a paradigma de l'art cubista i, després de ser ferit al front d'Aragó, va tornar a Barcelona, on va entrar en contacte amb Domingo i els artistes del sindicat i es va posar a ajudar a organitzar aquella exposició". Domingo i Miravittles van aconseguir unes 300 obres en pocs dies i les van portar cap a París. La mos-

tra, que havia d'omplir el Jeu de Paume, havia d'incloure fotomuntatges del que s'estava fent a Catalunya en àmbits com l'ensenyament i l'agricultura, un homenatge a Federico García Lorca i les obres d'art medieval salvaguardades al país. Però quan Miravittles va demanar permís al responsable corresponent, el govern espanyol va boicotejar el projecte i el va fer servir com a font d'inspiració per al Pavelló Espanyol de l'Exposició Universal de París del 1937. "Aquella era una exposició de promoció de l'Estat i de la República i del que s'estava fent a Espanya. Els estudiosos del pavelló es van sorprendre de com podia ser que fessin tot allò en un mes, però era material que ja estava preparat. Però les obres dels artistes catalans que ja havien arribat a París no hi van ser. El govern de la República va dir ex-

pressament que no hi hagués gaires artistes catalans", explica Barenys. Tot i la cancel·lació, Domingo i Miravittles no es van donar per vençuts i van voler fer l'exposició a Mèxic. Però aleshores l'exèrcit franquista va interceptar el vaixell on viatjaven i es va quedar les obres com a botí de guerra. Moltes d'aquelles obres confiscades el govern espanyol les va tornar als hereus dels seus propietaris a principis dels anys vuitanta. Amb *Francesc Domingo. De Sant Just a São Paulo*, Barenys ha fet una feina brillant per fer justícia al llegat de Domingo i donar-lo a conèixer al gran públic. "¿Com és possible que en aquells moments la triada de l'avantguarda catalana fos Miró, Dalí i Domingo i ara Domingo hagi desaparegut de la memòria col·lectiva?", lamenta la comissària. Segons Barenys, una de les raons és

Talent
 "És un fora de sèrie. Estava superdotat per al dibuix", diu Natàlia Barenys

Origen
 Francesc Domingo provenia d'una família humil del Raval

que, a diferència de molts altres artistes, Domingo provenia d'una família humil del Raval. "Domingo creix, s'educa i es forma en un ateneu obrer. Aquesta educació és molt important perquè el converteix, com va dir Sunyer, en un «proletari intel·lectual»", diu la comissària. El recorregut de l'exposició és cronològic i arrenca amb *Els jugadors* (1920), un quadre que va marcar un punt d'inflexió en la seva trajectòria, perquè poc després Domingo va marxar a París. "És un fora de sèrie, Domingo estava superdotat per al dibuix", subratlla Barenys. La formació de Domingo és noucentista, però en el seu cas s'ha d'entendre com un noucentisme que conté una llavor rupturista. Així, en plenes avantguardes, Domingo va assimilar el surrealisme en unes figures espectrals, dues de

les quals estan exposades, que tenen una llum que prové del seu interior i que estan marcades per la imminent mort de l'esposa de Domingo víctima de la tuberculosi.

El recorregut continua amb l'època bretona, corresponent a anys de la dictadura de Primo de Rivera. En els retrats exposats hi ha la influència del classicisme de Picaso i el Romànic. Quan va tornar a Barcelona, per guanyar-se la vida es va fer pintor de la Sala Parés en exclusiva. Això va provocar una situació curiosa. "El que fa Domingo és retratar noies burgeses de dia, i de nit se'n va al Paral·lel i pinta escenes d'esbarjo dels obrers", relata Barenys. Per això a Domingo li van posar l'etiqueta de realista social, tot i que el seu realisme és "més introspectiu, líric i poètic".

Després dels àmbits dedicats als anys de la Guerra Civil, el tram final de l'exposició arrenca amb els anys 40, caracteritzats per la duresa de no poder exposar. "No va anar a la presó, però és el típic cas de l'assetjament que no et convidaven als actes, no guanyaves premis i no exposaves". Per això Domingo va decidir exiliar-se al Brasil, d'on no va tornar, i on va pintar unes maternitats brasileres i unes figures negres i mulates que representen un exemple de "traducció cultural", conclou Barenys. ■

01. *Els jugadors* (1920), de Francesc Domingo, a la Vila Casas. MANOLO GARCÍA
 02. *Pagesa bretona* (1925-1926).